

تدوین نقشه راه مطالعات اجتماعی آب کشور

موسسه تحقیقات آب

آدرس: تهران، فلکه چهارم تهرانپارس، خیابان
وفادار شرقی، بلوار شهید عباسپور،

تلفن تماس: ۷۷۰۰۰۳۰۵

نمابر: ۷۷۰۰۰۹۱۰

مقدمه

چندین دهه است جامعه جهانی پی برده است که مدیریت منابع آب بیش از آنکه مسئله‌ای فنی و مهندسی باشد، موضوعی بین‌رشته‌ای است و نقش علوم اجتماعی در آن بسیار مطرح است. در ایران نیز با وجود تغییر رویه مدیریت آب از مدیریتی فنی-دولتی به مدیریتی مشارکتی-بین‌رشته‌ای، اما هنوز اهمیت موارد اجتماعی و شاخص‌های آن در مدیریت آب کشور به خوبی تبیین نشده است. لذا برای توسعه علوم اجتماعی در مدیریت آب نیاز به شناسایی خلاءهای مطالعاتی و پژوهشی در قالب نقشه راه مطالعات اجتماعی آب است.

روش‌شناسی

تدوین نقشه راه مطالعات اجتماعی آب کشور با هدف شناسایی مسائل اجتماعی آب، با ابلاغ وزارت نیرو در سال ۱۳۹۷ در موسسه تحقیقات آب انجام شد. برای شناسایی مسائل اجتماعی علاوه بر بررسی اسناد بالادستی و برنامه‌های توسعه بعد از انقلاب، با استفاده از رویکرد کیفی، برای فهم وضعیت موجود، وضعیت مطلوب و راهبردها به مصاحبه با بیش از ۱۰۰ متخصص اجتماعی آب در سرتاسر کشور پرداخته شد که پراکندگی نمونه نشان داده شده است.

شکل- تعداد افراد مصاحبه شده در هر گروه

یافته‌ها

۱- آسیب‌شناسی وضعیت موجود مسائل اجتماعی آب کشور

مدل تحلیل مسائل اجتماعی آب در کشور بر پایه مدل OECD و شکاف‌های تعریف شده در این مدل برای شناسایی وضع موجود در نظر گرفته شد.

شکل- مدل شکاف حکمرانی آب

راهبرد اول) رفع تعارضات در دیدگاه‌ها و رویکردهای متولیان مدیریت آب کشور از طریق بهبود ارتباطات بین‌نهادی

- برنامه اول: همسوسازی اهداف بین نهادی در برنامه های کلان توسعه کشور (۸ اقدام)
- برنامه دوم: طراحی، راه‌اندازی و اجرای سامانه یکپارچه اشتراک‌گذاری اطلاعات اجتماعی آب (۹ اقدام)

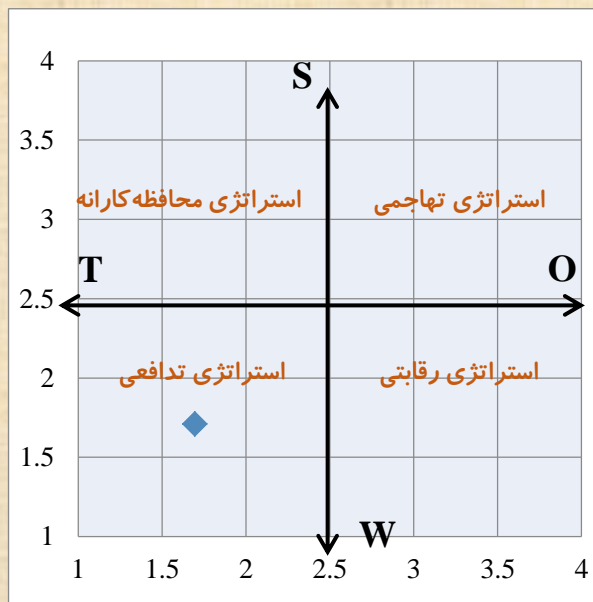
راهبرد دوم) تغییر رویکردهای حاکمیتی متمرکز به رویکردهای مشارکتی غیرمتمرکز مدیریت آب کشور

- برنامه سوم: توانمندسازی تشکل‌ها به منظور پایدارسازی مدیریت مشارکتی آب کشور (۳ اقدام)

- برنامه چهارم: توانمندسازی نهادهای دولتی به منظور توسعه مدیریت مشارکتی آب کشور (۶ اقدام)

راهبرد سوم) ارتقای جایگاه کاربردی علوم اجتماعی در مدیریت منابع آب کشور (از برنامه‌ریزی تا اجرا)

- برنامه پنجم: بازنگری در جایگاه مطالعات اجتماعی در طرح‌های عمرانی و توسعه محور آب (۵ اقدام)
- برنامه ششم: تحول در جذب و به کارگیری نیروهای اجتماعی در مدیریت جامع منابع آب کشور (۹ اقدام)

شکل- استراتژی کاربردی مطالعات اجتماعی آب برحسب وضعیت موجود

بر اساس مدل استراتژیک، راهبردها، برنامه‌ها و اقدامات نیز در قالب تدافعی تعریف شده است.

۴- راهبردها و اقدامات ارتقای جایگاه نظام مطالعات اجتماعی آب ایران

۳ راهبرد اصلی

۶ برنامه

۴۰ اقدام

بررسی اطلاعات نشان داد که مدیریت آب کشور از مسائل اجتماعی چندگانه‌ای رنج می‌برد. مسائلی که هم ریشه در برنامه‌ریزی کلان و میانه و هم نحوه اجرا و پذیرش اجتماعی دارد. با توجه به اینکه علوم اجتماعی هم در سطح خرد و هم کلان در این تحقیق در نظر گرفته شده است، لذا مسائل اجتماعی نیز از سیاست‌گذاری تا پذیرش اجتماعی تحلیل شد. در مجموع از طریق مصاحبه‌های انجام شده و همچنین تحلیل اسناد و برنامه‌ها، بیش از ۵۰ مسئله اجتماعی آب در کشور شناسایی شد.

۲- چشم‌انداز نظام مطالعات اجتماعی آب کشور

برآورده شدن الزامات اجتماعی حکمرانی مطلوب آب کشور تا سال ۱۴۰۴ از طریق مدیریت مشارکتی و متوازن بین ذینفعان و ذی‌مدخلان آب در همه سطوح و شناسایی خلاءهای رسیدن به آن

۳- استراتژی رسیدن به چشم‌انداز بر اساس مدل SWOT

بر اساس مدل SWOT، با توجه به وضعیت موجود در مسائل اجتماعی آب، استراتژی تدافعی برای رسیدن به وضعیت مطلوب مد نظر است.